

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Liber Secundus, De Romano Pontifice

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

quia pluribus est Epistolis notior, & plus omnibus aliis laboravit. Certè si hæc Augustinus de Petro scripisset, nullum planè est dubium, quin numerum Prærogativarum auxisset Bellarminus, imò aliis omnibus prærogativis fortè præposuisset. Eiusdem derogativas jam, quod tandem attinet, sive potius peccata, quæ Petro communiter obijci solent, & à quorum reatu Bellarminus eum liberare conatur, inter ea sibi ipsi obijcit numero & ordine septimum, quo Petrus Domino & Magistro suo se opposuit, quando ejus & cæterorum omnium Apostolorum pedes lavare voluit, quod quamvis magni ad eò momenti non esse videatur, quia tamen excusare illud Augustini autoritate studet Bellarminus, scribens, *Petrum id fecisse se excusando, quod quilibet alius Apostolorum fecisset*; id tantum responsi loco subungere placet, tam non excusare ipsum hoc factum, quam non excusat, quod simili modo circa lapsum decimum & secundum de fugâ Petri scribit; *Eum non solum, sed omnes simul Discipulos fugisse*, cum numerus & multitudo errantium apud prudentes rerum æstimatores errori nunquam facere soleat patrociniū. Ad decimum & quintum Petri lapsum, ob quem supra Eum à Paulo publicè reprehensum vidimus, id notasse sufficit, quod Bellarminus ipse agnoscit, etsi hoc Petri factum Patres Græci peccato omni vacare velint, plerosq; tamen Latinorum, & inter eos Augustinum, *aliquid in eo peccatum agnoscere*.

LIBRI SECUNDI,

DE

ROMANO PONTIFICE,

CAPVT TERTIVM & QVARTVM,

DE

Petro Romæ mortuo, & ibidem Episcopo.

His præmisit Bellarminus demonstrationem, quod Petrus Romæ fuerit, oppositam *Veleno* cuidam, quem Lutheranaum dicit, octodecim argumentis contrarium sub initium Reformationis Lutheri operâ ceptæ demonstranti, in quorum examine varia quidem notari possent, imbecillitatem virium Bellarminianarum testantia, si id jam ageretur; verum, quamvis ex clarâ S. Scripturæ literâ id manifestum non sit, quia tamen tot Patrum testimonia unanimiter ferè id confirmant, nec, si Petrum Romæ fuisse certum sit, ullum exindè Veritati Evangelicæ accedat præjudiciū, quia & Augustini autoritas datâ forsitan operâ, quasi minus necessaria à Bellarmino fuit omissa, id eò ad ea statim descendimus, quæ Bellarminus porro suscepit demonstranda, utur ea etiam, si concedamus, id quod impetratu à nobis est facillimum, nihil ad ipsam rem faciant, cujus gratiâ Bellarminus hæc quasi in antecessum præmisit. Nihil omninò, etsi ultrò largiamur, Petrum Romæ mortuum esse: Præprimis si id attendamus Augustini testimonium, quo *merita Petri & Pauli propter eundem passionis diem celebrius & solemnius Romanam commendare* scripsit, utpote quod Paulum Petro componit, nihilque huic præ illo concedit prærogativæ, sed potius idem honor Romæ dicitur obtigisse ob mortem vel Martyrium Paulo, qui ob mortem vel Martyrium Petro, nullo planè indicato discrimine. Nihil etiam, si id quoque largiamur, Petrum in Ecclesiæ Romanensis Cathedrâ sedisse ut Episcopum, significatu ampliore & minus restricto, quo omnis Apostolus, quocunque venit, ubicunque ad tempus aliquod mansit, vel phrasi Augustinianâ sedis, Episcopus ratione officii fuit & verè dici potuit, indeq; Episcopi Apostolorum Successores dicuntur; unde tamen nullo planè modo sequitur, Petrum Romæ ad tempus aliquod Episcopatu Apostolico functum, Monarchico quodam principatu non ei solum, sed univèrsæ per totum orbem Ecclesiæ, vel omnibus ubicunque Ecclesiis præfuisse & præsedisse. Placet hic, quod eruditissimus sed inconstans Reipublicæ Ecclesiasticæ Scriptor vel potius descriptor, Antonius de Dominis in rem præsentem observavit: *Poruit contingere, & ita de facto contigisse mihi non est dubium, ut Petrus, qui poterat Apostolicum munus per totum orbem, ubicung, placuisset, suo accessu exercere, visò fructu magno, qui ex culturâ Ecclesiæ Romanæ sperabatur, sese eidem Ecclesiæ spontè tandem, occasione debellandi Simonis Magi manciparet, ita ut voluerit Apostolicam exercendo auctoritatem in illâ*

lib. 1. de
Conf. Ev-
ang. c. 10.

lib. 4. cap.
1. num. 8.

Eccle.

Ecclesiâ exactius & diutius laborare. Idem prorsus puto etiam Paulo Romam à DEO similiter destinato contigisse, idem Iohanni, qui sese pariratione Ecclesiâ Ephesinâ applicavit, cum tamen & ipse non minus quam Petrus esset habitu totius orbis Episcopus. Sic ceteros Apostolos inter se Provincias divisisse adserunt multi & merito. Mundus enim magnus est, & unus non potest ubiq; supplere; ideoque non unus, sed duodecim Apostoli fuerunt à Christo electi. Et quia omnibus dictum est à Christo, Euntes in uniuersum Mundum predicare Evangelium omni creature; ideo quilibet eorum erat habitu Episcopus uniuersi orbis, actu autem non nisi illius loci, in quo predicabat & Ecclesiastica administrabat. Notatu insuper digna est observatio Eiusdem, indicantis causam, cur Spiritus S. silentio prætermiserit Romanum hunc Petri Episcopatum: Præviderat profecto, ut mihi videtur, Spiritus Sanctus, ex Petri nomine ac laboribus eiusdem, si qui fuerunt, Romæ exantlatis occasione aliquando iri arreptum, ut Romanensis Ecclesiâ ad indebitam consurgere Monarchiam, & alias sibi Ecclesias gravissimo cum scandalo & schismate intolerabili subdere niteretur; ac propterea noluit, ut Canonica Scriptura quidquam de Petri Romam adventu commemoraret, sed profundo silentio posteriores Eius peregrinationes obvolvitur, adeoque de Romanensi Cathedra ne verbum quidem, cum tamen, si fide Divinâ credendum sit, eundem ibi Sedem fixisse, in primis necessarium fuerit, ut Divinis Oraculis Dogma huiusmodi primarium fundaretur. Hæc ille ibidem notanter, quæ observasse ad præsentem Controversiam non erit inutile. Adde jam, nihil etiam juvare enumerationem Episcoporum vel Pontificum Romanorum à Petro usque ad Anastasium, tempore Augustini Romanensis Ecclesiâ Episcopum ab ipso Augustino factam, id quod infra uberius circa Examen hujus Successionis, tanquam Notæ singularis demonstrabitur, ubi & illud erit expendendum, quod ipsam seriem quatuor primorum Pontificum Petri Successorum ab Augustino observatam attinet, utpotè ab aliorum recessionibus diversam.

ibid. num.
16.

CAPVT SEXTVM & DECIMVM,

DE

Romano Pontifice, Petri Successore in Ecclesiasticâ Monarchiâ.

Quamvis enim Bellarminus Petrum in Ecclesiâ principatum obtinuisse Monarchiam hætenus non demonstrârit nec demonstrare potuerit, nihilo tamen minus, quali res esset in salvo, ac nullâ amplius probatione opus haberet, huic tanquam fundamento omni ex parte solidissimo Ecclesiasticam Romani Pontificis Monarchiam superædificat, lapidibus ad hanc struem congestis ex Jure Divino, Conciliorum Decretis, ipsorum Pontificum testimoniis, Patrum quoque & Græcorum & Latinorum Scriptis, inter quos cum & Augustinus se præsentem sistat, vel vi potius ad dicendam trahatur Sententiam contra mentem suam, quid de eâ statuendum sit, pro ratione Instituti breviter videamus. Ex quatuor autem testimoniis duo priora superius jam vindicata fuerunt, & primum quidem ad nonum primi de Pontifice Romano, secundum verò ad tertium tertii de Iudice Controversiarum libri caput, unde responsum huc repeti potest & debet. Sequitur ergò tertium, quo Augustinus se ad Concilium Cæsareæ celebratum in iunctâ à Zosimo Apostolica Sedis Episcopo, necessitate Ecclesiasticâ profectum esse testatur, & quo ipso Bellarminus putat agnovisse Augustinum, se ex mandato Romani Pontificis, tanquam supremi in Ecclesiâ Monarchæ, illi Concilio interfuisse; eâ necessitate in iunctâ, quam evitare nullo planè modo potuerit. At si mentem horum Augustini verborum ex sensu aliorum, in specie eorum, quæ supra jam dixi vindicata, ritè attendamus, non tam intelligi voluit Augustus Doctor necessitatem mandati, quam ipsius rei, ob quam Cæsareæ Synodus illa fuit celebrata, necessitatem videlicet Ecclesiæ vel Ecclesiasticam, cujus respectu Augustinus non adeò difficulter negotium illud à Zosimo, Pontifice Romano, sibi passus est injungi & imponi, quem Apostolica Sedis Episcopum dixit, non quia Petrus Monarchicum ibi Regimen exercuit, cujus nulla apud antiquos Ecclesiæ Doctores vestigia vel documenta extant, sed quia cum Paulo ibidem ad tempus Episcopatu apostolico functus à plerisque tunc fuit creditus, quo sensu cæteras quoque Ecclesias ab Apostolis vel apostolicis Viris plantatas & aliquo tempore gubernatas à Tertulliano dictas fuisse Apostolicas, supra quoque indicatum fuit. Superest nunc quartum Augustini testimonium, ex quo Bellarminus Monarchiam Petri & Successorum Eius Pontificum Romanorum Ecclesiasticam extorquere conatus est, frustra quamvis iterum & auliciter. Scripserat Doctor augustissimus ad Bonifacium, Eccle-

Epist. 177.
ad Oprat.
mox ab
init.

hæ

liz Romanensis suo tempore Pontificem & Episcopum : *Non dedignaris, qui non alta
 sapis, quamvis altius præsideas, esse amicum humilium.* Et iterum: *Communis est nobis omni-
 bus, qui fungimur Episcopatus officio, quamvis Ipse in eo præmineas celsiore fastigio Specula Pa-
 storalis.* Addit Bellarminus, singulare quid te obtinuisse existimans: *Vides hic ab Augu-
 stino omnes Episcopos subijci fastigio celsiori Romani Pontificis.* Atqui plus iterum est in
 conclusione Bellarmini, quam in præmissis Augustini, qui nihil de subjectione omni-
 um Episcoporum Pontifici Romano tanquam Monarchæ Supremo debitâ habet, quin
 potius in ipsâ hisce à Bellarmino citatis verbis *communem omnibus Episcopatum* describit,
 & in paulò antecedentibus speciatim & singulari cum observatione eam *Episcopalem cu-
 ram* Bonifacio Pontifici commendat, quâ seipsum tanquam *stimulo recentiori sollicita-
 tum ad vigilantiam pro grege Dominico* monet, sui etiam *Muneris particulam* verbis proxi-
 mè sequentibus sistens, comet ipso testatus, ejusdem se esse Sententiæ, quam illo tem-
 pore vivens Hieronymus, & ante eum Cyprianus, uterque ab Augustino maximi habitus,
 satis clarè expresserunt. Et Hieronymus quidem in ad Evagrium Epistolâ, quam Gra-
 tianus ferè integram Corpori Juris, quod Canonicum vulgò dicitur, inseruit, hæc notat
 dignissima de Episcoporum paritate scripsit: *Vbi cumq; fuerit Episcopus, sive Romæ, sive
 Eugubii; sive Constantinopoli, sive Rhegi; sive Alexandria, sive Tanis; ejusdem meriti,
 ejusdem est & Sacerdotii. Potentia divitiarum & paupertatis humilitas vel sublimiorum
 vel inferiorum Episcopum non facit. Caterum omnes Apostolorum sunt Successores.* Erasmus
 acutioris nasi in hisce talibus Censor hoc adjecit Scholion, dignum quod & hic legatur:
*Oppidorum nomina sunt di versis dissita locis. Eugubium in Italia est, Constantinopoli in
 Thracia, prius dicta Byzantium; Rhegium in Bruttia, sive in agro Brutiorum, adhaerens Italiae;
 Alexandria & Tanis in Aegypto. Sed ita videtur conjunxisse, ut semper urbi celebriori
 frigidum aliquod opponat oppidulum; Eugubium Romæ, Constantinopoli Rhegio (vel po-
 tius Rhegium Constantinopoli;) quibus hoc commune est, quod utraq; est littoralis, Alexan-
 driam Tanis, vel Tanim Alexandriæ. Colligit enim, Episcopi dignitatem non aestimari ma-
 gnitudine ditionis, sed merito Vita; officio omnes esse æquales.* Idem ante Hieronymum,
 sine tamen nomenclaturâ Sedium Episcopaliû, scripsit Cyprianus: *Etsi Pastores multi
 simus, unum tamen pascimus gregem; & oves universas, quas Christus Sanguine suo & Passi-
 one qua servit, colligere & fovere debemus.* Quamvis enim Launojus, Sorbonista singula-
 ris Judicii, hanc Epistolam Cypriano pluribus argumentis abjudicare conetur, id quod
 in antecessum hic notasse juvabit, si fortè in posterum aliqua ejus occurrat mentio, ea
 tamen, quæ de curæ Pastoralis communi Societate hic scripsisse legitur, aliàs & alibi
 non semel ferè eodem verborum tenore scripsit, & quidem ad Pontificem Romanum:
*Singulis pastoribus portio Gregis est adscripta, quam regat unusquisq; & gubernet, rationem
 sui actus (non uni alicui homini, sed) Domino redditurus.* Et adhuc apertius sub initium
 libri de *Unitate Ecclesie*, ad quem aliàs Monarchici Scriptores maximis clamoribus lo-
 lent provocare: *Hoc erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi
 & honoris & potestatis.* Et post pauca: *Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur,
 qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur.* Et iterum post aliqua: *Unitatem
 firmiter tenere & vindicare debemus, maxime Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut Episco-
 patum quoque ipsum unum atque indivisum probemus.* Et adhuc semel: *Episcopatus est
 unus, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Quæ verba ita clarè Augustini Sententiam
 expriment, ut post Augustinum, non ante Augustinum scripsisse videatur, nisi dicere
 malimus, Augustinum Cypriani Sententiam expressisse. Quidquid horum sit, constat
 utriusq; & ex utriusq; Sententiâ, communem esse omnibus Episcopatum. Ad cujus ul-
 teriorem confirmationem inservire etiam possunt Verba Cypriani, quibus Collegas suos
 & Co-Episcopos in Concilio *Carthaginensi* congregatos ipse tanquam Primas Africae
 adlocutus legitur, & quæ Augustinus tuis de Baptismo contra Donatistas libris inseruit:
*Nemo nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendum
 necessitatem Collegas suos adigit, quando habet omnis Episcopus pro licentiâ Libertatis & pote-
 statis suæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, quomodo nec ipse potest
 alterum judicare; sed expectemus universi Iudicium Domini nostri Iesu Christi, qui unus &
 solus est potestatem habens & præponendi nos in Ecclesia suâ gubernatione, & de actu nostro
 judicandi.* Quæ verba etli in pravum detorquere sensum hoc eodem capite conatur
 Bellarminus, Cyprianum loqui statuens de iis, qui in Concilio *Carthaginensi* erant, nec in-
 cludendâ Sententiâ Romanum Pontificem, qui verè sit Episcopus Episcoporum & Pater Patrum,
 benè tamen monuit laudatus paulò ante Antonius de Dominis, Propositionem hanc esse
 univers-

universalem idèd, quia Ratio, quam Cyprianus assignat, universalis est, & concludit de universali, scilicet, liberum esse quemcumque Episcopum ad suam Ecclesiam regendam & docendam pro suo arbitrio, independentèr à quocumque, exclusis tamen falsitatibus, qua eliquarissimè dicitur, cussione essent jam ab Ecclesià abjecta, ut Augustinus ait. Lib. III. c. 1. 0. 24.

CAPVT VIGESIMVM QVAR, TVM ET QVINTVM,

DE

Jure Adpellationum.

Id ut tanquam insigne argumentum pro Romani Pontificis primatu Monarchico Bellarminus exponat, non tantum ea profert ex antiquitate documenta, quibus hoc Adpellationum Jus probari posse existimat, sed & insuper ad ea respondere conatur, quæ è contrario huic Adpellationum Juri prætenso ex eadem Antiquitate opponuntur. Ea inter dum occurrit Canon quidam Concilii Milevitani, cui Augustinus quoque interfuit, ex Augustino responsum parat Bellarminus, quo successu, nunc videamus. Canon illius Concilii secundus post vigesimum, ut vulgò citatur, sic habet: *Placuit, ut Presbyteri, Diaconi vel ceteri inferiores Clerici in causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicinos Episcopi eos audiant, & inter eos, quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocetur, nisi ad Africana Concilia, vel ad primates Provinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putaverit adpellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur.* In Codice Gratiani hæc quidem adjiciuntur verba, aliquam exhibentia limitationem, nisi fortè Romanam Sedem adpellaverint. Sed in Notâ ibidem adjectâ monetur, hæc in antiquis Codicibus scribi tanquam Gratiani verba; & ipse etiam Bellarminus ingenuè agnovit, hæc Gratiani exceptionem non videri quadrare, cum præcipuè propter Romanam Ecclesiam Africani staterent, ut adpellare non liceret ultra mare, nec consuetum fuerit unquam adpellari ab Africanis ultra mare, nisi ad Sedem Romanam. Benè hæc ex parte scripsit Bellarminus, & satis ingenuè. Sed quæ sequuntur, non satis benè cum eis conveniunt. Dicit, quæstionem non esse de adpellationibus Presbyterorum & minorum Clericorum, sed Episcoporum, provocans ad Concilium Sardicense & autoritatem Augustini, hæc inculcantis differentiam. Illo nunc prætermisso, utpote quod præter Instituti rationem est, nisi quod Zonara Commentarius ad Concilii Sardicenses Canonem pro Adpellationis Episcopalis jure citari solitum laudari hic omninò mereatur, universalitatem ejus notanter restringens; quid de Augustini in hæc rem Sententiâ habendum sit, ut exponatur, operæ videtur pretium. De eâ hunc in modum scribit Bellarminus: *Augustinum, qui huic Concilio Milevitano interfuerit, scribere, licere Episcopis Africanis adpellare ultra mare, Clericis Minoribus non item.* Ante omnia autem hic observari meretur, quod totam rem hæc sine ullis ambagibus conficere potest, hunc Concilii Milevitani Canonem communiter truncatum citari, coronide ejusdem omisâ, id quod Chamierus, præprimis observavit, notans, in Græcis Codicibus addi, *ὅς καὶ τῶν Ἐπισκόπων τοῦδαυτῶν ἐπίστωι, ut etiam de Episcopis sæpè sancitum est.* Id si sit, per se cadit Responsio Bellarmini & discrimen inter Adpellationes Presbyterorum & Episcoporum, cum & horum & illorum Synodus Milevitana prohibuerit, nimirum ultramarinas, in specie Romanam quam hic præcipuè respici, Bellarminum audivimus fatentem. Quoad Augustini verò autoritatem, lectori fucum facere voluit Bellarminus, Eum Synodi hujus partem faciendo. Etsi enim id verum sit, nunquam tamen Bellarminus probabit, Eum hoc discrimen inter Adpellationes Episcoporum & Presbyterorum adprobasse, illis concedendo, his autem denegando; cum Augustinus in Epistolâ, quam Bellarminus citavit, de licentiâ & libertate Adpellationum ne verbum quidem habeat, sed historicè tantum agat de iis adpellationibus, quibus Donatistæ primum à Constantino Imperatore Judices Episcopos in causâ Cæciliani petierunt, & Melchisedem Romanæ Urbis Episcopum cum aliis quibusdam Episcopis obtinuerunt, post aliud ab eodem Imperatore impetrantes Judicium, Concilium videlicet Anelarense, donec tandem ab utroque tanquam sibi minus favente ad ipsam Imperatorem provocârunt & adpellârunt. Hanc ex Augustino reversionem historicam quia non parùm Tractationi suæ adversariam vidit & prævidit Bellarminus, idèd quâ eidem ratione obviam ire oporteat, non sine causâ fuit sollicitus.

Epist. 162. ad Glorium &c.

Panstr. Tom. II. lib 14. c. 2. num. 33

Si enim Pontifex Romanus jure Divino est Summus Judex, cur non motu proprio, sed jubente demum Imperatore in hac causâ judicavit? Item si ab eo appellari non potest, cur appellari passus est à se ad aliud Judicium, Synodum videlicet *Arelatensem*? Imò cur ad tribunal quoque Imperatoris? Bellarminus quidem ad hæc omnia promptè respondet, sed non æquè pertinentè, & ad rem aptè. Dicit, *Pontificem non judicasse, nisi quando Imperator injunxerit, quia Donatista causam non primò detulerint ad Pontificem, ut debebant, sed ad Imperatorem, in quo malè eos fecisse doceat ibidem Augustinus, scribens, Constantinum Imperatorem longè ordinatius egisse, qui causam ad se delatam non ausus fuerit judicare, sed eam miserit ad Pontificem. Præterea, post Pontificem judicasse Episcopum Arelatensem & postea Imperatorem, non quia oportebat, scribens ibidem Augustino, sed ut omnino obstrueretur os Donatarum; adeoque Imperatorem, teste eodem Augustino, veniam petiturum ab Episcopis causam illam cognovisse invitum.* Atqui præterea, quæ supra jam ad nonum primi de principatu Papæ Monarchico, & tertium tertii de Judice Controversiarum libri caput de hujus Epistolæ Augustini argumento observata fuerunt, notandum hic imprimis est, non id culpate Augustinum in Donatistis, quod ad hoc vel illud provocaverint Judicium, sed quod nullo stare voluerint, ab omnibus ob causam non bonam adeò non injustè condemnati. Nec sincerè agit Bellarminus, scribens, *Constantinum non fuisse ausum judicare causam ad se delatam, sed misisse eam ad Pontificem; cum Augustinus expressè habeat, Donatistas primum à Constantino petiisse judices Episcopos, non ut ipse judicaret. Deinde concedit quidem, non necessum fuisse, ut Constantinus aliud eis daret Judicium, scilicet Arelatense Concilium; sed Imperatorum impietati eorum cessisse, & omni modo cupivisse tantam cohibere impudentiam.* Non addit Augustinus, factum id bonâ cum Romani Pontificis veniâ, sine quâ fieri non potuisset, si jam tum Jus Appellationum ad eum pertinuisset solum, à que ejus Judicio ad aliud provocare illicitum fuisset, ut hodiè Monarchicis Defensoribus persuatum esse solet. Tandem ubi post contemta à Donatistis Judicia Romanum & *Arelatense* ad ipsum Imperatoris Tribunal fuit provocatum, meminit quidem Augustinus, id *Eum suscepisse invitum, & non nisi veniâ prius ab Episcopis petiâ*; Verùm notanter scribit Augustinus, ab Episcopis, non ab Episcopo, adeòque nec in speciem à Romano, quod omnino factu opus fuisset, si Imperator verè *Christianissimus* de hoc Appellationum Jure tantum ad Sedem Romanam spectante quidquam vel ex Jure Divino, quod planè hic nullum est, vel ex Concilii alicujus Oecumenici, si ullum verè oecumenicum fuit unquam, Decreto, vel etiam usu Ecclesiarum recepto certi cognitum habuisset.

Et quia Bellarminus ad eripiendum nobis Canonem *Milevitanum*, Augustini auctoritate utitur vel potius abutitur, idque præprimis idèò, quia Augustinus Synodi illius pars fuit: hinc jure, imò majori, ad Augustini auctoritatem contra Appellationes solum Romanas provocamus, eum respiciendo tanquam partem & præcipuam quidam subsecutæ Synodi *Carthaginensis*, de cujus contra Romanam Sedem Decretis supra aliquid in antecessum ad Libri de S. Scripturâ primi caput decimum notavimus, huc quammaximè pertinens. Adhuc nunc illud, cujus sub initium hujus capitis aliqua est mentio facta, Commentarium scilicet *Zonare* ad Canonem Synodi Sardicensis, quem ad explicandum Canonem *Milevitanum* Bellarminus adduxerat idèò, quia Appellationes Episcoporum ad Sedem Romanam adprobare & confirmare videtur. Ita autem Zonaras ibi: *Hujus Canonis Decreto summi Sacerdotes antiquæ Romæ in quâcunque causâ ab Episcopis provocationem ad ipsos dari jactant, ac eundem in primâ Synodo Nicenâ Oecumenicâ conditum fuisse falsò adfirmant; quod quidem cum in Synodo Carthaginensi propositum fuisset, minime cum veritate probatum est consentire, ut satis que ante Canonum Expositionem ab ipsâ Synodo sunt scripta, testantur.* Addit, *Neque igitur hic Canon à Nicenâ Synodo editus fuit, neque ad ipsum Romanum Pontificem provocationes ab omnibus Episcopis, sed ab eis tantummodo, qui eidem subjecti erant, dari oportere decrevit.* Quia verò ad ea provocavit, quæ ante Canonum Expositionem ab ipsâ Synodo sunt scripta, hinc in eorum recensione, post repetitum Concilii Sardicensis canonem, hæc Augustini verba memorat: *Et hoc nos servaturos profiteamur, salvâ (vel præservatâ) diligentiore Concilii Niceni Inquisitione.* Ad quæ & alia subsequentiâ Zonaras hæc addit: *Commemoratum canonem, quasi in Nicenâ Synodo Oecumenicâ editum promulgavere, scil. Patres in illâ Synodo congregati. Quare illum & Augustinus Episcopus, non omisâ interim diligentiori in Nicenam Synodum Inquisitione, siquidem ab eâ Synodo conditum fuisse constat, servandum proposuit. Tum Reliqui Patres Synodi, quacunque in Nicenâ Synodo fuerant definita, omnibus acceptâ esse*

esse significarunt. Possent hæc videri intervere Juri Adpellationum Episcopialium confirmando, nisi idem Zonaras ante jam ad canonem Concilii Sardicenis observasset, falso summos antiquæ Romæ Sacerdotes adfirmasse, eum in primâ Synodo Nicænâ conditum fuisse, cum subsequuta diligentior Inquisitio ostenderit, cum à Nicænâ Synodo editum non esse. Patet indè, ipsam quoque acceptationem hujus Canonis ab Augustino & cæteris ibidem Episcopis factam, utpotè conditionatam, si nimirum inter genuinos Synodi Nicænæ Canones inveniretur, nullam fuisse & invalidam. Undè & in Canonum collectione, quæ tum ex antecedentibus Afrorum Conciliis facta est, non solum in genere Canon post vigesimum sextus prohibet, ut Episcopi trans mare non peregrinentur, nisi cum decreto (consensu) primæ Cathedræ proprii uniuscujusq. Regionis Episcopi, hoc est, nisi ab ipso Primate præcipue acceperit eam, quæ dicitur dimissoriam, formatam sive expositionem; sed in specie etiam ille Canon Synodi Milevitanae repetitus est, de quo ante ex Chamieri observatione monuimus, quod non Presbyteros solum & minores Clericos, sed & ipsos Episcopos ab Adpellationibus transmarinis, id est, ipso teste Bellarmino, Romanis prohibuerit & abstinere sub penâ denegandæ Communionis iusserit. Ad quem Canonem Zonaras idem optimè notavit: *Hic certè ventosa Romanorum Ecclesia superbia, ab aliis omnibus Ecclesiis ad illam provocaciones dari jactantium, subsidat necesse est. Si enim ab Africanis Ecclesiis non datur, (est quidem certè Roma trans mare, si ad Africam comparetur) multò minus in Regionem magis adhuc sepositas Jus ejusmodi obtinebit.* Accedit observatum idem dignissimum in eadem collectione Canon post quadragesimum secundus, ut prima Cathedræ Episcopus non dicatur Sacerdotum Exarchus vel summus Sacerdos, vel ullo alio tali modo, sed solum primæ Cathedræ Episcopus. Quo Canone annon Patres Africani & inter eos Augustinus, Episcopo Sedis Romanæ præter alia, ipsum quoque hoc Adpellationum transmarinarum Jus & privilegium voluerint abrogatum, judicet, qui judicare potest. Zonaras id quoque sequentibus observavit verbis: *Hic Canon cum aliis nominibus hoc quoque (scil. Exarchi) repudiat, non aliam opinor ob causam, quam ut arrogantiam elationemq. comprimeret, fastumq. & communi vitâ tolleret omnino & deleret.* Quod enim hic in genere notavit, paulò ante Eum in specie ad Romanæ Sedis Episcopos adplicasse satis clarè vidimus. Plura ex eadem Canonum Carthaginensium collectione in rem præsentem adducere nunc quidem superfedeo, cum ex his manifestum sit, Augustinum & Synodi Milevitanae, & post Carthaginensis partem non infimam, sed ferè primariam Jus Adpellationum Romanarum juxta Decretum Synodi Nicænæ, quod nullum fuit, non agnovisse. Et si enim in ipsâ Synodo Carthaginensi, ubi tale audivit à Legatis Pontificiis recitari, neque crimen aliquod falsi, quæ fuit ingenua Simplicitate, credidit intercedere, se cum cæteris ibi Episcopis, in honorem illius Synodi, quæ maximi tum temporis æstimabatur, illud servaturum promiserit, ut modò ex Actis Synodi legimus, ipseque Bellarminus hæc Augustini Professione multum se lucraturum putavit; quia tamen expressa reservatio fuit adjuncta diligentioris circa hujus Decreti vel veritatem vel falsitatem inquisitionis, neque ejusdem documenta sine suppositionis suspitione proferri potuerunt, nemo non videt, obligationem hanc conditione non impletâ per se fuisse sublatam, accedentibus insuper Decretis & Canonibus ibi confirmatis, quibus infirmendis nulla hæctenus Glossa fuit sufficiens. Bellarminus quidem illud in primis urget, quod etsi Decretum illud pro Jure Adpellationum Romanarum in Actis Synodi Nicænæ tum inveniri non potuerit, neque etiam hodiè inter eos legatur Canones, qui utrobique pro indubitatis suscipiuntur, inque Conciliorum Tomis & Summis communiter recensentur; plura tamen hinc indè à Scriptoribus Ecclesiasticis citari in illâ Synodo tractata, quæ ibi quoque non inveniuntur. Ex eorum numero ad præsens pertinet Institutum, quod ex Augustino citat, adferente, in hæc Synodo Nicænâ prohibi- Epist. 110 tum fuisse, *ne duo Episcopi simul se deant in eadem Ecclesiâ*, de quâ tamen Constitutione monet Bellarminus, Eam nullibi inter canones viginti hæctenus ubique & ab omnibus receptos adparere. Nescio, quis stupor, aut ignorantia (vix enim malitiæ illud audeo adscribere,) Bellarminum occupârît, id in Synodi Nicænæ Canonibus non videntis aut videre volentis, quod in iis tamen Conciliorum Editionibus legitur, quæ ante Bellarmini Polemarchiam publicè jam extiterunt.

Quamvis enim Gratianus in Corpore Juris Canonici, vel in Concordiâ, ut inscribitur, Canonum discordantium, illud Synodi Nicænæ Decretum, quo hæc Constitutio Si qui, r. exhibetur, priore tantum sui parte legi voluerit, posteriore omisâ, utpote ad Institutum 9^m. 7.

non pertinente; in cæteris tamen plerisque Editionibus, etiam antiquissimis, videre potuit & legere Bellarminus id, quod ibi non adparere scripsit. Hinc & qui post Bellarminum Canones Conciliorum ediderunt, hanc de uno tantum Episcopo in quavis Ecclesiâ Constitutionem non prætermiserunt. *Pisanus*, qui Seculo adhuc priore Acta & Canones hujus Synodi non tantum ex Græcorum & Latinorum, sed & ut gloriatur, Arabum monumentis, non tamen undiquaque authenticis, Volumine speciali collegit, Decretum illud, cui hæc Constitutio inferitur, numero & ordine, quem sibi delegit, tertium fecit, simile post numero & ordine quadragesimum exhibens; addidit tamen, inter vulgatos, id est, communiter receptos esse numero & ordine octavum, quo etiam loco plerumque citatur à novissimis etiam, *Sylvio*, *Bailio*, & qui post omnes alios huic studio operam impendit, *Cabassutio*. Addo, aliquos eorum ingenuè fateri, Augustinum hujus Constitutionis mentione ad laudatum Canonem octavum respexisse. *Coriolanus* certe in suâ ad hunc Canonem Notatione horum Augustini verborum cum aliquâ meminit emendatione. Verba Augustini ex citatâ per Bellarminum Epistolâ hæc sunt: *Adhuc in corpore posito beata memoria Patre & Episcopo meo Senæ Valerio Episcopus ordinatus sum & sedi cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam.* *Coriolanus* addit: *Quod autem subjungit ibidem Augustinus, Valerium eandem prohibitionem ignorasse, his, quæ in Vitâ Augustini refert Possidius vel Possidonius, planè repugnat. Ille enim scribit, Valerium corpore & ætate infirmum, ne sua Ecclesiâ Sacerdos, Episcopali munere & officio propter admirabilem Doctrinam & Pietatem dignissimus, ab aliis Civitatibus Episcopo carentibus eriperetur, secretis literis apud Primate[m] Episcopum Sedis Carthagenensis egisse, imbecillitatem corporis sui ætatisque gravitatem allegasse & obsecrasset, ut Hipponensi Ecclesiâ ordinaretur Episcopus, qui sua Cathedra non jam succederet, sed Consecrator accederet Augustinus.* Justè an secus Augustini verba hic emendet *Coriolanus*, Lector judicet. Ego illud tantum observo, eundem *Coriolanum*, qui hunc Canonem Nicænum exhibet, ad quem Augustinum respexisse nullum planè est dubium, in prænotatis ad hujus Synodi historiam inter cæteros Canones; qui hodiè desiderantur, hunc quoque ex Augustino numerare, eoque sibi ipsi contradicere & scribere. Indubiam verò hujus octavi Canonis esse autoritatem ante Annos non ita multos docuerunt Reformatorum eruditissimi *Blondellus* & *Hammondus*, Gallus ille, hic Anglus, in eadem Controversiâ de Singularitate vel unitate Episcopi Ecclesiæ cujusvis ad hunc Canonem octavum provocantes, id non facturi, si aliam eâ de re Constitutionem judicassent necessariam, Viri in Ecclesiasticis antiquitatibus eruendis undiquaque versatissimi. Sed nec dum ad quiete potest Bellarminus, verum ulterius sollicitari debuit Augustinus, ne videlicet Juri adpellationum Romanarum videretur contrarius, amicissimum nimirum Pontificibus suo tempore Romanis, quos non solum impensè laudaverit, sed & eorum primatum in Africam, imò in universum orbem Christianum, aperte prædicaverit, imò Papæ Bonifacio in specie subjectus. Laudes, quas Episcopis Romanæ Sedis Augustinus adscripsit, quod attinet, doctrinam sine dubio respiciunt, quæ tum, quam hodiè purior longè fuit & magis orthodoxa, non parum adhuc residui habens de Sinceritate apostolicâ, quorum studio Romæ Ecclesiâ fuisse plantatam non improbabiler adeo credidit, Sedis Apostolicæ non semel in Epistolis & cæteris Tractatibus suis memor; de cætero Typum (vel potius typhum) Præulum Romanensium non ita dissimulans, ut non sæpius hinc inde, nomine etiam publico, acius cum perstringeret, ut Augustini Scripta legentibus ignotum esse non potest. Adscripsit quidem literas *Beatissimo & Honorandissimo Fratri Innocentio*, nomine utriusque Concilii & Carthagenensis & Milevitani, ut supra jam dictum est; sed & alias adscripsit literas *dilectissimis & merito prædicandis fratribus Donatistarum Episcopis*, quos si non planè hæreticos, ad minimum schismaticos fuisse tum habitos, constat. Videas hodiè id etiam observare, qui modestius cum falsis Doctoribus & magis politicè, ut vocant, versari consultius ducunt, ut tales eis honorum titulos & Elogia adscribant, qui solis fidelibus & orthodoxis Ecclesiæ Doctoribus de jure & merito adscribi debent, quos tamen ob id accusare tanquam intimius cum illis conjunctos & in omnibus convenientes, nescio an absque eorum fieri posset protestatione, quos tamen magis fortè deceret Scapham dicere & scribere Scapham, quam palpum iis obtudere, quibus ob vim orthodoxæ Veritati factam non nisi duriora debentur. De cætero Augustinum Romani Pontificis primatum in Africam, imò in universum orbem Christianum aperte prædicasse, facilius dicitur & scribitur à Bellarmino, quam ut documentis sufficientibus demonstrare possit, cum neque hoc neque illud verum esse ex proximè antecedentibus clarum

Apol. pro
Hier. pag.
189. Dif.
fert. V.
p. 279.

clarum sit. Non illud. Etsi enim Augustinus scribit, se & alios quosdam in Africâ Episcopos in iunctâ à Venerabili Papâ Zosimo, Apostolica Sedis Episcopo, necessitate Ecclesiasticâ Casaream attractos fuisse, ad caput tamen proximè antecedens jam fuit ostensum, quid de illâ necessitate Ecclesiasticâ statuendum sit, ne aliquis inde primatus Romani Pontificis monarchicus emergat, utpotè quem Patres Africani nunquam & nullo planè modo agnoverunt. Neque hoc etiam, & multò quidem minus. Fraudem hic iterum commisit Bellarminus, dum suæ opinionis testem citare aulus est Augustinum, scribentem, *heresin Pelagianam ab Innocentio & Zosimo toto orbe esse damnatam*; cum tamen ipsa loci inspectio ostendat, Augustinum id non solis Pontificibus Romanis, sed simul & antecederet Conciliis Episcopalibus, nimirum, quod ex contextu patet, Africanis adtribuisse, quorum vigilantia ibidem laudatæ Bellarminus in gratiam Sedis Romanæ id tractum præter omne jus & meritum voluit. Omnium minimè autem veritati congruum est, Augustinum Bonifacio Papæ subjectum fuisse, ipso contradicente loco, quo Bellarminus ad ejus confirmationem usus est, utpotè ex quo itidem ad caput proximè antecedens ostensum fuit, Augustinum provocasse ad *communem Episcopatum*, qui nullum planè locum obtinisset, si principatum aliquem Monarchicum Sedi Romanæ ex Jure vel Divino vel humano utrinque recepto deberi Augustinus cognitum habuisset. Nec quidquam juvat causam Bellarmini, quod Augustinus alicubi humiliter, vel humaniter potius, & fraternè in causâ Episcopi cujusdam Afri, ad Papam Cœlestinum scripisse legitur, Eidemque rem illam commendasse verbis, quæ primâ quidem facie aliquid habere in recessu videntur, in ipso autem contextu & antecedentium & consequentium lecta, nihil planè scopo Bellarmini inserviunt, præprimis si ea demantur, quæ Bellarminus de suo ex indebitâ liberalitate adjecit. Ita autem Episcopus Hipponensis ad Romanum: *Collabora, obsecro, nobiscum, Pietate Venerabilis Domine, Beatissime & Charitate debita Venerande Papæ, & jube, Tibi, quæ directæ sunt, omnia recitari*. Nullus in his verbis primatus, nullus principatus vel suprematus, quem Augustinus Pontifici Romano detulisse videri potuerit. Sed & nec sequentia tale quid habent, modò absque Bellarmini additamento, ut par est & justum, legantur, dum post aliqua Augustinus hunc in modum scribit: *Existat exemplo, ipsâ Sede Apostolicâ* (Bellarminus interserit, judicante, vel aliorum) *Judicia firmante &c.* præprimis si ex sequentibus observetur, quid Augustinum moverit, ut hanc causam ad Pontificem Romanum existimaverit deferendam, nimirum, quia cognovit, adversam partem illud Tribunal jam præoccupasse, victoriamque ex eo obtinendam sibi promississe aliisque minatam fuisse. Ita enim porrò quibusdam intercedentibus ad Pontificem scribit: *Judicia & publicas potestates, & militares impetus, tanquam executuros Apostolica Sedis sententiam, creberrimi rumores minantur, ut miseri homines Christiani-Catholici graviora formident à Catholico Episcopo, quam cum essent heretici, à Catholicorum Imperatorum legibus formidabant*. Pergit augustissimus simul & mansuetissimus Doctor: *Non sinas ista fieri, obsecro Te, per Christi Sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum populorum Præpositos monuit, ne violenter dominentur inter Fratres*. Inter fratres, inquam, quales non dicerentur, si Petri Successor principatum in eos obtineret Monarchicum, Dominus eorum potius & Pater, quam confrater dicendus.

Observatis hisce contra Bellarminum de Jure vel injuria Adpellationum ad Sedem Romanam addere lubet pauca, quæ recentior controversia inter Norisium & Risbrochium de hoc eodem negotio luppeditat, ne quid pertinens ad hoc argumentum studiosè videatur prætermisum. Impingit nimirum Risbrochius Dogmatistæ Norisio Dominicianum, id est, Dogma à Marco Antonio de Dominis, quem altutum & verisipellem vocat hæreticum, mutuo sumtum, ut ut ipsum sibi proposuerit refutandum, in cujus tamen postea errorem miserabiliter sit lapsus, Marcus nempe Antonius de Dominis, in opere de Republica Ecclesiastica hanc Quæstionem tractans, de Africanis textæ Synodi Carthaginensis Patribus ita scripsit inter alia: *Africana Ecclesia vehementer resistit Papati Romano tempore Augustini, Augustino etiam ipso cum reliquis adversus Papatum reclamante*. Hanc ArchiEpiscopi Spalatensis, quo gaudebat titulo ante transitum ad Anglos, Sententiam rejiciens Norisius non ingratus fuit visus Risbrochio, de eo sic scribenti: *reprehendit graviter Antonium, quod inter cæteros Augustinum numeraverit, & Schisma videtur negare propter honorem Augustini; sed postea immemor sui admittit Schisma, & Augustinum numerat inter schismaticos, & qui defensorem egerat, agit prævaricatorem*. Ut Norisii partes nunc agam, à me non possum impetrare; sufficit ob-

servasse, *Norifum*, utut conatum liberare Augustinum à contradictione Romanâ, vi tamen Veritatis coactum post plura in eam rem tentata agnovisse, ex observatione *Baronii*, fictitias esse literas, quæ sub *Bonifacii* Papæ secundi nomine ab Epistolarum Pontificalium Editoribus, *Binio* nominatim exhibentur, ac *scædis illas scaterere mendacis*, in quibus sequentia leguntur: *Aurelius*, Ecclesiæ Carthaginensis olim Episcopus, cum *Collegis suis*, (inter quos non postremus erat Augustinus) *instigante Diabolo, superbire temporibus Prædecessorum nostrorum*, Bonifacii atque Cœlestini, contra Ecclesiam Romanam cepit; ac indicatis suæ hujus Censuræ rationibus subjunxisse, Augustinum, cæterosque Collegas cum Aurelio Primate *adpellationibus transmarinis* sese non instigante Diabolo opposuisse, sed *antiquissimâ Ecclesiarum Africanarum consuetudine* motos, quam ægrè rulerint Apiarii, hominis scelestissimi conatibus primùm infringi. *Nora bene*, Lector optimè, *Norifum* hanc Præsulum Africanorum protestationem contra *adpellationes transmarinas* adscribere consuetudini non novitiæ, non heri demum aut nudius tertius natæ aut receptæ, sed *antiquissimæ*, nec unius vel alterius tantùm in Africâ Ecclesiæ, verùm in numero plurali *Ecclesiarum*, nullâ cum ullius in illâ regione à cæteris omnibus exceptione, & quod non parvi nec nullius videri debet momenti, hanc consuetudinem *antiquissimam* & in Africâ universalem Augustini primum tempore infringi cepisse, & quidem conatu hominis *scelestissimi*, qui in nullum omnino censum jure debebat venire, sed ab illis, ad quos Adpellatio est facta, cognitâ ejus causâ sine omni morâ repudiari. Hoc præterea meretur notari, quod *Risbrochius* hanc de Adpellationibus ab Ecclesia Africanâ per Episcopale Concilium repudiatis & annihilatis Sententiam vocat *Dominicisum*, quasi *Marcus Antonius de Dominis* primus Author ejus fuisset, & ante ipsum, qui vestigia Lutheri, Reformatoris animosissimi, Zelo ferventi præserunt, ac Papatus Romani tribunal, ad quod solum ex omni terrarum orbe adpellandum esset, viribus è Cælo largiter concessis oppugnârunt, hanc Quæstionem historicam non parum Instituto, quod urgebant, utilem prætermisissent, nominatim *Centuriatores Magdeburgici*, & laboriosissimus inter illos, *Matthias Flacius*, Author etiam *Catalogi Testium Veritatis*, cujus nuperâ Editioni peculiaris de hæc *Synodo Carthaginiensi*, in qua hæc contra Adpellationes Romanas protestatio facta est, Tractatus cum aliis lectu dignissimis est adjunctus, qui *Risbrochio* ignotus esse non potuit, certè non debuit, utpote quem Bellarminus hanc tractans Controversiam sumit examinandum, in plerisque verò partibus reliquit inconcussam. Ut ad eò primus non fuerit *Marcus Antonius de Dominis*, qui hanc Patrum Africanorum oppositionem contra quæsitum à Pontificibus Romanis Jus adpellationum ad tribunal suum observaverit, *Norifio* vi Veritatis adacto, ut, quod semel benè factum vidit, à graviori accusatione liberaret. Quæ in hoc eodem argumenta non ita pridem contra *Lupum*, Professore Lovaniensem, Ejusque Notas in Canones Synodicos, qui *Norifio* prælusisse videtur, prolixissimè post alios scripsit in altera Commentatione Polemica, *Veronæ* primum edita, *Franciscus Macedo*, ex ante dictis sufficiens habent responsum.

Quia sub initium hujus Quæstionis facta est mentio Concilii illius *Milevitani*, cui interfuit Augustinus, & Decreti ex eodem contra Adpellationem ad Judicia, ut vocabant *Afri*, *transmarina*, addita observatione, ut plurimum illud citari mutilum, quasi Presbyteros tantùm respiceret, non item Episcopos, *Chamiero* autem ad Græcos Codices provocante, Episcopis idem jus cum Presbyteris ex antiquâ constitutione præscribentes juvat addere, quæ *Petrus de Marcâ*, ArchiEpiscopus Parisiensis in laudato non semel opere de *libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, seu de *Concordia Sacerdotii & Imperii* de hac adpendice notavit verbis sequentibus: *Diaglantur hic Scriptores*, Cardinales enim *Baronius* & *Perronius* contendunt, eam clausulam esse delendam, pluribus argumentis. *Primum ajunt*, eam non extare in canonibus Concilii Milevitani. *Verum id quidem*, addita enim fuit de industria, quo primum tempore adornata est collectio canonum Africana. *Deinde ajunt*, eo imprimis argumento evinci delendam esse hanc clausulam, quod prohibitio illa nusquam extet in Conciliis Africanis, quod tamen ut rem certam tradit collector. *Gravis sanè accusatio*, inquit *Marca*, si extarent omnium Conciliorum Africæ Canones, nec quidquam simile in eis reperiretur. Verum caremus multis Conciliis Africanis, quibus, si extarent, major fides esset habenda, quàm iis, qui eorum contradicunt Scripserunt. Nam præterea Concilium Africanum Anni post quadringentesimum & decimum octavi pronuntiavit apertè, non toleraturos se Adpellationes ad Sedem Apostolicam, si constiterit, Jus illud Sedi Romanæ tributum non fuisse à Synodo Nicenâ. Prohibitio autem

L. 7. c. 16.
n. 5. p. 254.
& seqq.

autem illa antecedit tempora Collectionis Canonum Africanorum, quamvis Concilium Milevitanum, in quo addita est hæc clausula, sit antiquius illa prohibitione. Constat ergo in ea Sententia fuisse Afros, ut existimaverint, ad Apostolicam Sedem provocari non posse à Judicibus electis, neque etiam à Concilio Africae universali. *Addit Marca*, hoc præjudicio usos esse Gallos ætate Hincmari, quam in sequentibus exponit historiam. Neque etiam dissimulat opinionem *Perronii*, existimantis, Adpellationes Episcoporum Africanorum recipi solitas ab Apostolica Sede ante habita hæc Concilia Africana, indicans, Eum hujus rei probationem petere ex Augustini Epistola ad Glorium, cujus supra etiam est facta mentio, in qua loquens Augustinus de Cæciliano, Carthaginensi Episcopo, & de Episcopis, qui partes Cæciliani fovebant, adversus quos, licet absentes, Synodus Donatistarum sententiam damnationis protulerat, ait, eos posse causam suam reservare judicio aliorum Collegarum, præsertim Ecclesiarum Apostolicarum, & ostendere, Sententias latas adversus absentes nullius esse roboris; non enim, inquit, agebatur de Presbyteris aut Diaconis, sed de Collegis. Tum addit, nullius momenti apud Cæcilianum esse debere multitudinem inimicorum ipsi insidiantium, quandoquidem communione junctus erat Ecclesie Romanæ & aliis Ecclesiis, undè Fides Evangelii fluxerat. *Verum*, sic responderet *Marca*, id non probat, provocatum fuisse ad summum Pontificem, sed tantum ex postulatum apud omnes Ecclesias de injuria Cæciliano irrogatâ. Nam Augustinus eam cognitionem aliis Collegis reservat indefinitè, præsertim verò Ecclesiis Apostolicis, inter quas Romana erat prima, non unica tamen; Sapienter porro hic Augustinus mentionem facit Ecclesiarum Apostolicarum in Controversia, quæ turbabat Africam, divisam in Donatistas Schismaticos, & in Coecilianum ac Ecclesias Catholicas eidem adhærentes. Nam ad ostendendum, quinam ex illis facerent schisma, ratio habenda non erat damnationum, quæ ab utraque parte in adversarios decernebantur, neque ex eis peti poterat præjudicium bonæ causæ, sed inspiciendum erat, quinam communione confociati essent Ecclesie Romanæ & cæteris Ecclesiis Apostolicis; nam Regula illa constans est & certa, Unitatem consistere in communione Ecclesiarum Apostolicarum, contra, fieri Schisma, si quis se ab eis separaret. Quapropter Justinianus Imperator, in usum revocans Regulam ab Augustino propositam, decernit in *Novella Constitutione* post centesimam nonâ, eos esse hæreticos, qui neque communicant, neque consentiunt Professioni Fidei, quæ summo consensu prædicatur à Patriarchis Romæ & Occidentis, (item) Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno & Hierosolymitano, & ab Episcopis, qui sunt sub eorum potestate. Optimè igitur agebat Augustinus posse Coecilianum in hæc Schismatis causâ spernere hostes suos, cum communione junctus esset Ecclesie Romanæ & cæteris Ecclesiis, undè fluxerat Evangelium; ac posse illum reservare causam integram judicio aliorum Collegarum, præsertim Ecclesiarum Apostolicarum. Ostendit autem id quidem, scribit porro *Marca*, auctoritatem illarum Ecclesiarum, ac præsertim Romanæ, pro conservatione Unitatis & communioris, sed non probat adpellari posse à judicio Episcoporum Africanorum ad Sedem Romanam, vel ad alias Ecclesias Apostolicas, in causâ Disciplinæ, quando Episcopi sunt Catholici. *Hæc omnia Archiepiscopus Parisiensis*. Eadem ferè nuper repetiit *Guilielmus Beveregius*, Synodici Oxoniensis vel *Pandectarum Juris Canonici Ecclesie Græcæ* Editor, in suis ad Canonem Concilii Carthaginensis trigésimum & primum Notis, ita ut à *Marca* mutuo accepisse videatur.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM & seqq.

DE

Summo Pontifice à nemine judicando.

Id dum Bellarminus, omisis Scripturæ testimoniis, quæ in rem suam nulla habuit, præmissis tamen Conciliorum Decretis ut plurimum minus authenticis, additis Pontificum in re propriâ Judicium Decisionibus eomet ipso suspectis, quin & subjunctis aliquibus Imperatorum confessionibus per se insufficientibus planè, etiam Ecclesie Doctorum suffragio demonstrare conatur, inter eos autem silentio Augustinum præterit, nihil ex Eo auxilii sperandum esse docuit, quod, si juxta quorundam hodiè opinionem Sententia esset dicenda, nobis quidem Evangelicis posset esse satis. Quia verò in solutione argumentorum contra Papæ ab omni aliorum Judicio & Censurâ exemptionem aliquoties Augustini mentio occurrit, idèd paulisper & hic erit subsistendum. Et quia ex *Nili*, Thessalonicensis olim Archiepiscopi rationibus prima Paulum Petri Antinachum sistit, ex cujus facto sequi vide-

K 4

tur,

tur, neque Papam Romanum Petri, ut videri vult, Successorem in Cathedrâ omnium Judicio majorem & superiorem esse, ut nulli mortalium de factis vitæque suâ rationem reddere teneatur; idè respondet Bellarminus ex Augustino & Gregorio, *Paulum non reprehendisse Petrum, quomodo majores de minoribus ex auctoritate judicant, sed quomodo minores interdum majores suos ex charitate corripiunt.* Si sepositâ Augustini auctoritate responderi deberet, dicerem, neque illo respectu Petrum à Paulo reprehensum esse, id est, neque ut minorem, neque ut majorem, datur enim adhuc tertium, id est, ut parem & in officio Apostolatûs sibi similem. Sed &, si ipsa Augustini Verba circa hanc Corceptionem Paulo-Petrinam ex loco per Bellarminum citato accuratius ponderemus, singularem aliquam disparitatem & dissimilitudinem observare licebit; quæ ut ut supra jam fuerint adducta, meritò tamen & hic leguntur, ut Bellar-

Epist. 19. ad Hieron. mini fraus eò manifestior evadat. Ita autem Doctor hic etiam augustinus: *Ipsè Petrus, quod à Paulo fiebat utiliter libertate charitatis, sanctâ ac benignâ pietate Humilitatis accepit, atque ita Rarius & Sanctius Exemplum posteris præbuit, quo non dedignarentur, seculi fortè recti tramitem reliquissent, etiam à posterioribus corrigi; quàm Paulus, quo confidenter auderent & minores majoribus pro defendendâ Veritate Evangelicâ, salvâ charitate fraternâ resistere.* Ipsam hanc Controversiam Petro-Paulinam quòd attinet, de eâ jam ante non semel aliquid fuit pro Instituti ratione observatum, inprimis ad caput tertii de Sacrà Scripturâ libri tertium. Nunc id tantum contra Bellarminum notetur, Augustinum non dixisse, quod Paulus reprehenderit Petrum, quomodo minores interdum majores suos ex charitate corripiunt, sed quâ ratione posteriores corrigere solent eos, qui in officio priores sunt, temporis nimirum ratione, quamvis in applicatione addat, quia Petrus communiter primus Apostolorum fuit habitus, Paulum utpote posterioriorem vocatione ad Apostolatam, hâc liberâ correptione præbuisse Exemplum, quò & minores aliorum judicio & quocunque etiam respectu confidenter auderent majoribus pro defendendâ Veritate Evangelicâ resistere, *salvâ Charitate fraternâ*, quæ ipsa restrictio ab Augustino notanter adjecta principatum inter fratres ad eoque hâc etiam ratione pares Monarchicum omninò tollit & aufert, id quod supra observatis hic addendum fuit. Sequitur ex *Nili* contra Papæ Romani ab omni aliorum jurisdictione exemptionem rationibus *quarta*, quæ in specie id etiam objicit, *quod sexta Synodus generalis Canone peculiari reprehenderit Ecclesiam Romanensem, quod in Quadragesima etiam Sabbatho jejunes, ac præceperit, ne id amplius fiat.* Bellarminus ut contra auctoritatem hujus Concilii defendat auctoritatem Pontificis Romani, inter alia provocat ad Hieronymi & Augustini testimonia, utpote statuentium, *jejunium Sabbathi rem esse indifferentem, & quamvis Regionem servare posse morem suum*, addens, *Concilium illud Græcorum nec debuisse nec potuisse Legem hâc de re Latinis ponere.* Quia autem de utroque, auctoritate videlicet Conciliorum, & ipso Sabbathi Jejunio infra suis agetur locis, utrumque etiam eorum reservamus.

Joh. 19. Ad alia igitur contra hanc Exemptionem accessus fiat argumenta, quæ ex *Turrecremata* & aliis quibusdam colligit Bellarminus, adque ea respondere studet, inter quæ *primum* occupat locum, quod ex Verbis Christi desumitur, qui tempore Passionis Pilato, Præsidi Romano, potestatem in se desuper datam & concessam agnovit: *desuper*, inquam, id est, à Deo, juxta Augustini explicationem, undè sequitur, *multò magis Pontificem Romanum, qui se Christi Vicarium nominat, potestati Imperatorie subjici debere.* Bellarminus in responsione opponit Cyrilli, *Alexandrini & Chrysostomi* Sententiam, statuentium, *Christum loqui de permissione Divinâ.* Quasi verò hæc Permissio, quam hi duo Patres Græci hic intelligunt, & ipsa potestas Jurisdictionis, de quâ Augustinus & post Eum *Bernhardus* hæc Christi verba explicant, sint opposita & non potius subordinata, ita ut permissio Divina humanam præcedat potestatem, hæc verò illam præsupponat & sequatur. agnoscere id ipsum ex parte coactus fuit Bellarminus, concedens, *Expositionem Patrum Græcorum videri quidem magis literalem, sed & Augustini Sententiam nihil habere adversus Papæ à Jurisdictione omnimoda exemptionem;* quod tamen ita miserabiliter ostendit, ut miseratione dignus videatur. Dicit, *Pilatam habuisse revera potestatem in Christum, verum non per se, sed per accidens. Habuisse Eum per se potestatem in omnes Judæos, qui Romanorum Imperio subjecti erant. Porro Christum Eî fuisse oblatum ut unum aliquem de numero privatorum, & propterea in ipsum ut sic oblatum habuisse potestatem.* Addit, *Etsi enim suspicabatur Pilatus, Christum Dei Filium esse, non tamen ut Dei Filium, sed*

ut privatum iudicavit Iudæum, quem ad modum si hoc tempore Clericus quispiam mutato habitu offerretur Pratori iudicandus, posset Prator ex auctoritate in eum animadvertere, & à culpa excusaretur, si ignorantia verè esset probabilis. Egregium in abstractendo & comparando artificem Bellarminum! Paucis, Christus Dei ab æterno, sed & Mariæ in tempore Filii, verè fuit Iudæus, è Matre Iudæa natus, Legi etiam & Potestati tam Divinæ quam humanæ ex liberrimæ Voluntatis arbitrio subjectus, verè fuit etiam Pilato, Romanorum in Iudæa Præfide Vicario subditus, id quod ultro erga Pilatum tempore Passionis agnovit, ut ambagibus Bellarmini abstractivis & comparativis non sit opus, verbis ex ore Veritatis plus quam perspicuis.

Succedat nunc argumentum ordine & numero quartum, contra Pontificis Romani à Jurisdictione politicâ exemptionem, cui Bellarminus partim ex Augustino satisfacere studet. Est id defumtum ex Veteri Testamento & Lege, utpotè quâ durante Rex non solum iudicabat, sed etiam deponebat Sacerdotem, cuius exemplum Salomo præbuit, deponens Abjatharem, & Sadocum constituens in locum Ejus; undè sequitur, *pari ratione in Novo etiam Testamento Imperatoris Christiani esse, Christianum Pontificem iudicare*. Inter cætera, quæ Bellarmino hic reponere fuit visum, præminet negatio similitudinis & comparationis. Ita autem scribit: *Cum in Veteri Testamento promissiones tantum fuerint temporales, & in Novo Spirituales & æternæ*, docente id præter Hieronymum Augustino, mirum non esset, si in Testamento Veteri Summa Potestas fuisset temporalis, in Novo autem spiritualis. De nullitate inanis consequentiæ non dicam, quamvis nondum memoriâ exciderit, quid supra pro statu Monarchico in Ecclesiasticis adstruendo ex comparatione Veteris Testamenti cum Novo Bellarminus in medium produxerit; sed Augustinum modò ab errore, quem in Socinianis hodiè & Remonstrantibus tanquam Fidei analogiæ contrarium damnamus, pro ratione Instituti vindicabimus, quod iterum commodius fieri non potest, quam si Augustinum Doctorem ipsum locis à Bellarmino citatis evolvamus. Duo autem sunt, ad quæ Bellarminus provocavit, in quorum priorè quidem expressè hæc leguntur, quod difficillimè reperiat in libris Testamenti Veteris aliquid evidentiùs de Vita Animæ post mortem fuisse conscriptum; sed in antecedentibus clarè satis explicata: *Eadem sunt in Veteri & Novo; ibi obumbrata, hic revelata; ibi præfigurata, hic manifestata*. Nam non solum Sacramenta sunt diversa, verum etiam promissa ibi videntur temporalia proponi, quibus Spirituale præmium occultè significetur; hic autem manifestissimè spiritualia promittuntur & æterna. Ubi nemo non videt, Augustinum non negasse ipsam Bonorum Spiritualium & æternorum in Veteri Testamento promissionem, sed id tantum adfirmasse, clarius ea & evidentiùs multò in Novo proponi, adedòque modum promissionis saltem variare. Magis apertè id indicat posterior locus à Bellarmino citatus, in quo etsi itidem nescire se scripserit Sanctus Pater, *utrum aliquis in libris Testamenti Veteris in venerit nomen Regni Cælorum*, statim illud tamen pro orthodoxæ mentis explicatione subiungit: *Ipsa Vita æterna si non illic in manifesto prædicaretur, non diceret Dominus malis etiam Iudæis, Scrutamini Scripturas, in quibus putatis, vos vitam habere æternam, ipsa testimonium perhibent de me*. Et postquam aliquot de eâ Promissiones satis perspicuas citasset, ita porro scripsit: *Hec & alia multa sive apertissima, sive obscura inveniuntur illic Vita æternæ testimonia*. Et de ipsâ corporum resurrectione non tacuerunt Prophetæ, undè Pharisei adversum Sadduceos eam non credentes acerrimè confutabant. Et iterum post aliqua: *Proinde testimonium Vita æternæ & Resurrectionis mortuorum abundat illa Scriptura, sed hoc nomen (NB.) id est, Regnum Cælorum de nullo inde loco mihi occurrit, hoc enim propriè pertinet ad Revelationem Novi Testamenti, quod ori etiam Ejus nominandum servabatur, quem Regem ad regendos, & Sacerdotem ad sanctificandos fideles suos universus ille apparatus Veteris Instrumenti in Generationibus factis, dictis, sacrificiis, observationibus, Festivitatibus, omnibusque Eloquentiarum præconiis, & rebus gestis & rerum figuris pariuriebat esse venturum*. Mirum, si hæc tam manifesta Augustini verba Bellarminus apertis & suis in loco legit oculis, quod facere omnino debuit, Augustinum Doctorem hunc in tuas trahens partes; quâ ratione, si quæ superest, & modo ex mente Ejus scribere ausus fuerit, *in Veteri Testamento promissiones tantum fuisse temporarias*; dum ex utroque loco per Bellarminum citato contrarium sit manifestissimum. Id quamvis ad præsentem non propriè pertineat Controversiam, quia tamen ipse Bellarminus vi attraxit, vindicari omnino debuit, quia tam facile potuit, Augustinus ab errore inter orthodoxos hodiè nullatenus tolerando, quidquid etiam iis videatur, quibus non nisi singularia quævis placent, & è contrario

Super Numeros, Quæst. 33.

Lib. 19. contra Faust. cap. 31.

NB.

com-

communiter ab Evangelicis recepta tanquam simpliciora fordent. Nunc nihil ad hanc Quæstionem restat, quàm quod ipse Bellarminus ad ultimum argumentum contra Papæ ab omni aliâ Jurisdictione exemptionem observat, *an nimirum Pontifex in casu hæreticos possit ab Ecclesiâ judicari & deponi*, ex Augustino citans, *hæreticum manifestum non esse Christianum sed extra Ecclesiam, quin ipso etiam facto carere omni Jurisdictione & dignitate Ecclesiastica, id est, claves Regni Cælorum habere non posse, nec solvere aut ligare*; quæ itidem Bellarminus contra *Cajetani* & aliorum exceptiones constantissimè tuctur, suam post alios Sententiam his verbis exprimendo, *Papam hæreticum manifestum per se definire esse Papam & caput, sicut per se definit esse Christianus & membrum corporis Ecclesiæ, quare ab Ecclesiâ posse judicari & puniri*, addens, *hanc esse Sententiam omnium Veterum Patrum & Ecclesiæ Doctorum, adeoque Augustini etiam, quem ante binis vicibus testem adduxit*; in cujus Sententiæ Expositione illud Sorbonista *Launojus* notavit, quod Bellarminus sibi ipsi repugnare videatur, dum Papam hæreticum per se Christianum, & Papam definire ex Augustini & aliorum Ecclesiæ Doctorum Sententiâ scripsit, & tum demum ab Ecclesiâ judicari & puniri posse putavit, de quo tamen alii videant.

Tom. III.
Epist. ult.
pag. 138.

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM,

DE

Nominibus Romani Pontificis.

INter quæ numero post decimum quarto refert, quod *Apostolica Sedes Præsul* audit, de quo nomine etsi negare non possit, sed agnoscere cogatur, quod supra jam non semel fuit observatum, interdum ab Antiquis vocari *Sedes Apostolicas non solum Romanam, sed & Antiochenam, Hierosolymitanam, Ephesinam & alias, quas Apostoli fundarunt, & in quibus tanquam Episcopi sederunt*, post Tertullianum quoque ad Augustinum provocans, quorum testimonia ad caput primi de Romano Pontifice libri nonum prolixissimè citata leguntur; addit tamen, ut Elogium hoc Romanæ Sedi in specie proprium maneat, in tribus quoad hoc nomen excellere Romanum Pontificem, quorum duo priora Augustini testimoniis firmare nititur, unum, quia cum dicitur absolute *Sedes Apostolica*, & non additur *Antiochena, vel Ephesina, vel Romana* &c. semper intelligitur *Romana*, quæ per antonomasiam dicitur *Apostolica*, ut patet ex Augustini testimonio, quod supra itidem ad tertium tertii de Sacra Scripturâ libri caput vindicatum est; alterum verò, quia *Romanus Pontifex non solum dicitur Sedem Apostolicam, ut Antiochenus & Ephesinus, sed principatum Apostolicæ Sedis tenere, ut patet ex ejusdem Augustini testimonio, cuius itidem supra jam satis est factum & ostensum, principatum hunc non ad locum, sed ad officium referri debere, omnibus Apostolis & Eorum Successoribus Episcopis commune. Ego ex superabundanti nunc duo tantum addo, quorum prius laudatam à Bellarmino Antonomasiam concernit, qualem supra Paulo etiam concedere fuit coactus, hæc in laudem Ejus verba ex Augustino nobis suppeditans, quæ & hic iteratò legi merentur: *Apostolus cum dicitur, si non exprimat, quis Apostolus, non intelligitur, nisi Paulus, quia pluribus est Epistolis notior, & plus omnibus aliis laboravit. Repeto, quod supra huic testimonio adscripti: Si Bellarminus tale quid de Petro scriptum ab Augustino invenisset, aureis existimasset literis describendum. At de paribus idem esto judicium. Si enim hæc Antonomasia Paulum non facit Ecclesiæ Principem vel Monarcham, non video, unde Petrum hic honor præ Paulo maneat; præprimis si accedat, quod posterius est adhuc observatione dignum, scilicet, de hoc nomine idem dici posse & debere, quod circa Sextum nomen à Bellarmino adductum laudatus modò Sorbonista *Launojus* noravit, non solum Petrum dici ab antiquis Patribus *Christi vicarium* vel *Christi vices gerere*, sed omnem Episcopum in Ecclesiâ &c.**

Lib. III. ad
Bonif. c. 3.

Tom. eod.
Epist. II.
num. 21.
seqq.

